

Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek cikkeit, az *Arménia* folyóiratot, s több örményekről írt könyvet. Az volt a célunk, hogy átfogó képet adjunk a magyarországi örményekről.

Az erdélyi örmény gyökerű híres személyeket különböző szempontok szerint csoportosítottuk: dualizmus korabeli politikusok; az 1848/49-es szabadságharcban, az I. és a II. világháborúban élenjáró katonatisztek, hősök, az 1956-os forradalomban és szabadságharcban részt vettek; élenjáró egyházi méltóságok; üldözött, bebörtönzött papok. Kiemeltünk néhányat a közismert jogászok, ügyvédek; orvosok, biológusok, természettudósok; tudósok, egyetemi tanárok; írók, költők, újságírók; művészek; sportolók közül, s pályafutásukat is ismertettük. A legkiemelkedőbbeket a margón kis vonással jelöltük. A két, hosszú névsor fölé a bemutatottakhoz tartalmilag közel álló tablók helyeztünk el, amelyeket fényképekkel is illusztráltunk. A tablók témái: Az erdélyi örmények történelme. Magyarörmények az 1848-as szabadságharcban – *Madarász László* kézírással készült lemondó levelével.

Örmény származású politikusok a dualizmus korában (a táblázatban név szerint megemlítettük a miniszterelnököket, a minisztereket). Örmény származásúak az I. világháborúban. *Pongrátz Gergely* és *Pongrátz Ödön* életrajza. Az erdélyi örmények vallása. A Mechitarista Szerzetesrend. *Márton Áron* és *Bogdánffy Szilárd* életútja.

Az írók, költők névsora fölé a már említett könyv egyik idézete került, valamint a magyarörmény irodalmat ismertető tabló. Ady Endre fényképe mellett *Lesznai Annának* írt levelét mutattuk be. A magyarörmény művészetről és az Örmény Múzeumegyesületről is érdekes gondolatokat olvashattak az érdeklődők. A lépcsőfordulóban pedig a XII. kerületben élő és alkotó művészek: *Borosnyay Klára*, *Ligeti Edina*, *Pál János* és *Ispánki Dávid* életrajzát állítottuk ki. Itt adtuk közre *Izmael Ferenc: Az Örmény Múzeumhoz* című versét is.

A kupolateremben a gálaműsor napján bemutattuk *Borosnyay Klára* akvarelljeit, a Szentpéteri Stúdió alkotóműhelyének betlehemét, *Pál János* és *Ispánki Dávid* szép festményeit. Az egyik paravánra pedig *Hegedüs Annamária* intarziaképe is felkerült.

Az előtérben *Dr. Keszy-Harmath Péterné* által készített finom örmény ételekből kínáltunk ízelítőt. Az ételek fogyasztása közben örmény zenét hallhattunk. A MOM-ban megrendezett örmény ünnepi gálaest baráti beszélgetésekkel és tombolasorsolással ért véget.

BLA

„... az erdélyiek és magyarországiak mindenkben oltalommal, segítséggel légyenek egymáshoz, mert tudó dolog az, hogy az visszavonással nagy birodalmak is elromlanak, viszontag az egyezséggel kicsinyek is nagyra nevelkednek...”

Bocskai István (1557-1606) Testamentomából

Bálintné Kovács Júlia

A remetei örmények (2. rész)

A NOVÁK-FÉLE HÁZ

Az örmény *Novák Gyula* az Osztrák-Magyar Monarchia korában az egész Gyergyói-medencében elismert műasztalos és a remetei kulturális élet egyik szervezője volt. Az 1913-as nagy árvíz elpusztította műhelyét, majd egyetlen egyetemista fiának hirtelen halála miatt depresszióba esett és vállalkozása tönkrement. 1913 augusztus 30-án egy felhőszakadástól megduzzadt Kőpataka 116 családnak 194 épületét tette tönkre, elsodorva a kerítéseket és az összes hidat.

Az akkori település mintegy fele semmisült meg, vagy károsult nagymértékben. Annak idején országos gyűjtést szerveztek a remetei árvízkárosultak javára.

A 20. sz. elején emelt, „L” alakú frontján kváderezett épület az udvar felől tornácos volt, amelyen nagyon szép kovácsoltvas korlát futott végig. Ma az épületben elemi iskola, az un. Vas-kapus iskola működik.

Tantestületi tagok 1941 áprilisában

A PUSKÁS-HÁZ

A *Puskás* család régi gyergyóremetei család. A család elődei az 1848-49-es szabadságharcban is résztvettek, ott voltak a fehéregyházi csatában is. A központban, a Kőpataka mentén ma is álló házuk több részben épült, melynek építése 1911-ben fejeződött be. Baloldali része a sok átalakítás miatt sokat veszített erede-

tiségéből, melynek fő díszje a homlokzat közepén emelkedő íves záródású mellvéd. Nagyobb figyelmet érdemel az épületsor jobboldali része. A boltozatos, bejáratánál erősen törtívű mellvéd ablakait íves kiképzésű francia liliomban végződő motívum díszíti.

A „SÁSKA” HÁZ

A „Sáska” házat egykori örmény tulajdonosai után *Málnássy* vagy *Dobribán* féle háznak is nevezik. 1875 és 1893 között épült. Négyszögű, nehézkesnek tűnő, a központot uraló épület. Különlegességei a nyugati oldal szimmetrikus sarok rizalitjai,

A ZAKARIÁS-HÁZ

melyeknek enyhén háromszög alakú záródásait hagyma alakú kiképzések és oroszlán alakok díszítik. Mindez keleti (örmény-perzsa) művészeti hatásra utal. Az épület az évtizedek során számos átalakítást szenvedett, viszont a falak síkját tagoló félköríves és egyenes záródású ablakok, valamint a fölöttük lévő volutás, palmettás szemöldökdíszek szerencsére eredetiben megmaradtak. Ma a római katolikus egyház tulajdona.

Az örmény származású Zakariás család tagjai nemcsak Remetén, hanem az egész régióban fontos közéleti szerepeket (ügyvéd, jegyző, tanár, pénztárnok) töltöttek be a századok során. A 20. sz. elején emelt házuk az 1990-es években végzett tetőzeti átalakítások során sokat veszített eredetiségéből. Az út felőli frontja viszont még mindig figyelemre méltó. Jelenleg vendéglő és üzlethelyiség.

November 22-én a mechtaristáktól Krikorisz atya misézett, kórus és ministránsok közreműködésével az Orlay utcai örmény katolikus templomban

„Élő emlékezet”

– Örmény származású családok Marosvásárhelyen – 3. rész

SZENTPÉTERY (LÁZÁR) CSALÁD

SZENTPÉTERY ISTVÁN (1700)

Felesége: Sára (*1675 – 1735)

Gyermekei

Gergely

Násztur

Kristóf (*1697 – 1779)

- nemességet szerez

Címeres nemeslevél: 1760. október 7, Bécs, Liber Regius Transylvaniae X. kötet 6480. Megerősített eredeti példánya a marosvásárhelyi állami levéltárban található.

Első felesége: CSIKY ÉVA

Gyermekek: (3.1) **Antal** – leszármazottai Magyarországon élnek

Felesége: ISSEKUTZ ANNA

Második felesége: KOPASZ SAROLTA

Gyermekeik: (3.2) **János** (*1713 - ?)

Felesége: CSIKY APOLLÓNIA

Gyermekeik:

(3.2.a) **Kristóf**

(3.2.b) **Dávid**

(3.2.c) **Péter** (*1738 - ?)

(3.2.d) **Mária**

(3.2.e) **Anna**

(3.3) **István** (*1720 - ?)

(3.4) **Mária** (*1730 - ?)

(3.5) **Lukács** (*1731 - ?)

(3.6) **Kata** (*1733 - ?)

(3.7) **Péter** (*1736 - ?)

(3.8) **Péter** (*1738 - ?)

Felesége: MARTON VERONIKA

Gyermekeik:

(3.8.a) **Kristóf**

(3.8.b) **Dávid**

(3.8.c) **Péter**

(3.8.d) **Mária**

(3.8.e) **Anna**

(3.8.f) **Antal** (*Erzsébetváros, 1784. június 14 – ?Marosvásárhely, 1838. február 23) - szabó

Felesége: EIKLER JULIANNA (*1810 jan. 15 - ?)

Gyermekeik:

(3.8.f.1) **Julianna** (*1835 aug. 24 - ?)

(3.8.f.2) **Lázár** (*1838 febr. 11 - ?)

(3.8.f.2.?) **Géza** (*Marosvásárhely, 1863 – Marosvásárhely, 1902) - bőriparos

Felesége: PAPP RÓZA (*Marosvásárhely 1867 – Marosvásárhely, 1936)

Szentpétery Géza gyermekei: Róza, Anna, Antal, Mária (1930)